

7. Præterea. Sicut Patri appropriatur aliquod opus, & Spiritui Sancto; ita & Filio. Ergo sicut cum fide de Patre ponitur aliquod opus divinum, sicut creatio, & cum articulo Spiritus Sancti opus remissionis peccatorum; ita & cum articulis Filii debet aliquod opus divinum poni.

8. Præterea. In Nicæno symbolo nulla fit mentio de descensu ad inferos. Ergo videtur insufficienter articulos continere.

9. Præterea. Quæritur quare in Nicæno symbolo dicitur, non *creatorem*, sed *factorem*.

10. Præterea. Fides de corpore Christi in sacramento altaris maximam difficultatem habet. Cum ergo in nullo symbolorum de hoc dicatur aliquid, videtur quod insufficienter in eis fides tradatur.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod articuli fidei distinguuntur dupliciter. Uno modo quantum ad ipsa credibilia; & sic sunt quatuordecim; alio modo quantum ad ipsos qui articulos distinxerunt, & sic sunt duodecim secundum numerum duodecim Apostolorum. Quia autem articulus est veritas de Deo, hoc contingit esse dupliciter: quia aut est de ipso Deo tantum, aut de Deo ratione naturæ assumptæ. Si primo modo, contingit esse tripliciter: quia aut est de eo ratione naturæ, aut ratione personarum, aut ratione effectus proprii. Si ratione naturæ, sic habemus primum articulum, *Credo in unum Deum*. Si ratione personæ, aut ratione personæ Patris, & sic habemus secundum, *Patrem omnipotentem*; aut ratione Filii, & sic habemus tertium, *Et in Jesum Christum Filium ejus*; aut ratione personæ Spiritus Sancti, & sic habemus quartum, *Credo in Spiritum Sanctum*. Si ratione effectus, aut pertinet ad conditionem naturæ, & sic est quintus, *Creatorem cæli: & terræ*; aut ad bonum gratiæ, & sic habemus sextum, *Sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem*; aut de perfectione gloriæ, & sic habemus septimum, *Carnis resurrectionem, vitam æternam*. Quidam autem aliter distinguunt hos tres articulos: quia opus creationis includunt in primo articulo, qui pertinet ad veritatem essentiæ; & ultimum opus dividunt in duos articulos, scilicet *carnis resurrectionem*, unum articulum dicentes, & *vitam æternam* alium. Sed prima distinctio melior videtur: quia Apostolus expresse ponit unum articulum de creatione, Hebr. xi. 3. *Fide (6) credimus aptata esse sæcula verbo Dei*. Et iterum completio vitæ æternæ, & gloriæ includit conjunctionem animæ, & corporis. Item sciendum, quod opus creationis conjungitur articulo de persona Patris, quia pertinet ad potentiam, quæ appropriatur Patri. Duo autem alia opera adjunguntur articulo de Spiritu Sancto: unde sibi appropriatur unio Ecclesiæ, quæ importatur per hoc quod dicitur, *Sanctam Ecclesiam catholicam, remissionem peccatorum*; & communicatio bonorum operum, quæ est per charitatem, ut bonum unius alteri prosit. Articuli autem pertinentes ad naturam assumptam sunt etiam septem. Primus pertinet ad conceptionem, *Qui conceptus est de Spiritu Sancto*. Secundus

(6) Vulgata intelligimus. (7) In editis deest ad iudicium.

Ex EDIT. P. NICOLAI. (c) Quæ hic notatur inter Leonem & Anselmum disceptatio circa hujusce articuli expositionem, in *Sanctam Ecclesiam*, nullibi apud illos occurrit, cum nec tractatus de symbolo Nicæno quem Tribemius, & alii post illum inter opera Leonis notant, nunc in impressis reperitur, nec aliquid apud Anselmum tale opus.

ad nativitatem: *Natus ex Maria*. Tertius ad passionem. *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus*. Quartus ad descensum ad inferos: *Descendit ad inferna*. Quintus ad resurrectionem: *Tertia die resurrexit a mortuis*. Sextus ad ascensionem: *Ascendit in cælos, sedet ad dexteram Dei Patris*. Septimus ad adventum (7) ad iudicium: *Inde venturus est judicare vivos, & mortuos*. Horum autem articulorum tres Petrus in unum complexus est, scilicet articulum de unitate essentiæ, de omnipotentia Patris, & de opere creationis, ideo quia opus creationis, propter potentiam quam indicat Patri appropriatur, qui est etiam fons totius Deitatis: & ideo competit Petro, quod est caput Apostolorum, sicut Pater Trinitatis. Posuit autem Joannes articulum de persona Filii. Articulum autem de conceptione, & nativitate conjunxit in unum Jacobus Zebedei. Articulum autem de passione posuit Andreas. Descensum ad inferos posuit Philippus. Resurrectionem Thomas. Ascensionem Bartholomæus. Adventum ad iudicium Matthæus. Articulum de Spiritu Sancti persona Jacobus Alphaei. Opus gratiæ diviserunt duo Apostoli. Nam Simon posuit effectum gratiæ in consecutione boni, scilicet *Sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem*: Judas Jacobi, quantum ad remotionem mali, scilicet *peccatorum remissionem*. Effectum gloriæ posuit Matthias, vel iterum Thomas, ut quidam dicunt. Alii autem aliter prædictos articulos attribuunt Apostolis. Sed in hoc non est magna vis.

Ad primum ergo dicendum, quod Pater non est missus sicut aliæ personæ: & ideo eis propter effectum missionis plures articuli appropriantur quam Patri.

Ad secundum dicendum, quod Deum esse simpliciter, non est articulus; sed Deum esse sicut fides supponit, scilicet habentem curam de omnibus, remunerantem, & punientem, ut patet per Apostolum Hebr. xi. quia sic determinat, quia est, & quia remunerator est. Similiter Deum esse creatorem non cognoverunt Philosophi, sicut fides ponit, ut scilicet postquam non fuerunt, in esse producta sint; sed secundum alium modum accipiunt creationem, ut in Lib. II. dist. 1. dictum est.

Ad tertium dicendum, quod omnes articuli, præcipue qui pertinent ad opera divina, probantur per omnipotentiam Dei, sicut & Angelus probavit incarnationem, veniens ad Virginem, Lucæ i. 37. *Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum*: & ideo ponitur præcipue omnipotentia quasi radix fidei.

Ad quartum dicendum, quod in symbolo proponitur nobis regula fidei, ad quam omnes debent pertinere, non autem debet pertinere solum ad actum fidei informis, sed etiam ad actum fidei formatæ: & ideo ponitur in symbolis actus fidei formatæ. Nihilominus habens fidem informem, dicens symbolum, non peccat: quia hoc dicit in persona Ecclesiæ.

Ad quintum dicendum, quod Leo Papa dicit (c) quod non debet ibi addi hæc præpositio *in*, ut dicatur: *Et in unam Sanctam catholicam &c.* sed debet dici: *Et unam Sanctam &c.* Anselmus vero dicit, quod potest dici, *In unam*, in quantum in isto effectu intelligitur veritas increata, scilicet

cet (8) ut sit sensus. *In unam Sanctam*, id est in Spiritum Sanctum unientem Ecclesiam.

Ad sextum dicendum, quod, sicut dictum est, articulus est indivisibilis veritas supra rationem existens: & ubi occurrunt diversæ difficultates, quibus hoc quod dicitur, est supra rationem, oportet ponere diversos articulos. Ponere autem Deum sepultum, non habet aliam difficultatem, quam ponere eum passum, vel mortuum: & ideo totum hoc comprehenditur sub uno articulo. Sed nativitas habet aliam difficultatem præter difficultatem conceptionis: quia in conceptione est difficultas ex hoc quod Deus homo factus est, & quod est facta conceptio sine virili semine; in nativitate autem ex hoc quod clauso Virginis uero exivit: & ideo sunt duo articuli.

Ad septimum dicendum, quod ex parte potentiae Filii ponitur opus quod in natura assumpta operatus est quantum ad septem articulos, ut dictum est.

Ad octavum dicendum, quod, sicut dicit Innocentius tertius, (d) Nicæna synodus præcipue congregata fuit contra Arium, qui negabat Filium esse verum Deum: & ideo descensus ad inferos suppressus fuit, in quo maxime videbatur derogari Divinitati Filii. Vel dicendum, quod quia illud symbolum editum est ad manifestandum fidem contra hæreticos; nullus autem error acciderat de descensu ad inferos: ideo illum articulum explicare non curaverunt, sed implicite posuerunt in articulo de resurrectione, in quo intelligitur terminus à quo resurrexit; sicut in articulo conceptionis implicite tradiderunt articulum nativitatis, quia non fuerat de nativitate aliquis specialis error.

Ad nonum dicendum, quod quia quidam Philophi posuerunt mundum creatum à Deo, & tamen ab æterno fuisse, ut Augustinus dicit (XL. Lib. de Civ. Dei cap. iv.) ideo symbolum Nicænum, quod specialiter ad evacuandos errores editum fuit, posuit *Factorem*, quod magis ostendit initium durationis mundi, & quod est à Deo agente per voluntatem non per necessitatem naturæ.

Ad decimum dicendum, quod fides de corpore Christi, & de omnibus sacramentis, & de clavibus, & de omnibus hujusmodi includitur in articulo qui est de effectu gratiæ, qui est: *Sanctam Ecclesiam catholicam*: & ideo in Nicæno symbolo additum est: *Confiteor unum baptisma*. Quidam tamen dicunt, quod reducitur ad articulum de passione. Sed primum est probabilius.

QUÆSTIO II.

Deinde quæritur de explicatione fidei: & circa hoc quærentur duo.

Primo de necessitate explicationis.

Secundo. Quantum ad quæ oportet esse fidem explicitam.

ARTICULUS I.

Utrum explicatio fidei sit de necessitate salutis.

2. 2. quæst. II. art. 5. & 6.

1. AD primum sic proceditur. Videtur quod fidem esse explicitam non sit de necessitate

(8) Al. ut sic Spiritus Sanctus. Forte etiam post vocem sanctam addendum Ecclesiam. (9) Vulgata: & iniquis se remunerator sit. (10) Al. in illo. (11) Forte quilibet.

Ex EDIT. P. NICOLAI. (d) Nihil tale apud Innocentium occurrit, etsi Lib. II. de mysteriis Missæ cap. LI. Symbolum illud refert ex professo. Vide 2. 2. quæst. 1. art. 9. ad 4. ubi, prima ommissa, secundam tantum solutionem tradit.

tate salutis. Ad salutem enim sufficit gratia, & liberum arbitrium. Sed ad explicationem fidei non sufficit habitus gratuitus fidei infusus, nec etiam liberum arbitrium gratia informatum; sed oportet quod veniat doctrina fidei determinans, quia fides ex auditu est, Rom. x. Ergo explicatio fidei non est de necessitate salutis.

2. Præterea. Nullus damnatur ex hoc quod vitare non potest. Sed aliquis natus in silvis, vel inter infideles, non potest distincte de fidei articulis cognitionem habere: quia doctor fidei non adest, nec umquam de fide audivit mentionem. Ergo iste non damnatur; & tamen non habet fidem explicitam: ergo videtur quod explicatio fidei non sit de necessitate salutis.

3. Præterea. Explicita cognitio de articulis fidei non potest esse nisi in eo qui habet usum liberi arbitrii. Sed multi salvantur qui usum liberi arbitrii non habent, sicut pueri baptizati morientes. Ergo explicatio fidei non est de necessitate salutis.

4. Præterea. Simplicibus non sunt proponenda subtilia, sicut patet per Apostolum I. Corinth. 111. Sed nihil est subtilius his quæ supra rationem sunt, qualia sunt ea quæ ad fidem pertinent. Ergo simplicibus non est explicanda fides; & tamen ipsi salvantur: ergo explicatio fidei non est de necessitate salutis.

Sed contra. Heb. xi. *Accedentem ad Deum oportet credere quia est (9) & quia diligentibus se remunerator est*. Sed accedere ad Deum est de necessitate salutis. Ergo & habere fidem explicitam quantum ad aliqua.

Præterea. Nullus sine spe salvatur. Sed ad spem oportet adesse explicitam cognitionem rerum quæ sperantur: quia fides est substantia sperandarum rerum, Hebr. xi. Ergo habere fidem explicite de aliquibus, est de necessitate salutis.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod quilibet teneatur habere fidem explicitam de omnibus quæ ad fidem pertinent. Omnes enim articuli fidei æqualiter ad fidem pertinent. Si ergo de aliquibus oportet habere cognitionem explicitam, pari ratione de omnibus.

2. Præterea. Secundum id quod in universalibus sciatur, non distinguitur unus homo ab alio: quia cognitio universalium principiorum omnibus hominibus est innata. Sed habere fidem implicite de aliquo articulo, est habere fidem in generali (10) de illo articulo. Ergo per hoc quod habet fidem tantum implicite de aliquo articulo, non differt quantum ad illum articulum à non credente: ergo oportet habere fidem explicitam de omnibus articulis.

3. Præterea. Sicut per præcepta legis vitantur peccata mortalia, ita per articulos vitantur errores hæresum. Sed (11) aliquis ita tenetur servare præcepta legis ut omnia peccata vitet. Ergo & ita tenetur cognoscere articulos fidei ut omnes errores, & hæreses vitet. Sed hoc non potest facere nisi qui habet fidem explicitam de omnibus articulis: quia qui scit aliquid implicite, & in generali, potest errare in particulari. Ergo habere fidem explicitam de omnibus articulis, est de necessitate salutis.

Sed

Sed contra. Explicita cognitio de articulis fidei non habetur nisi per studium. Sed studere non est de necessitate salutis. Ergo explicita cognitio de omnibus articulis fidei non est de necessitate salutis.

Præterea. Secundum hoc pauci essent qui haberent fidem, cum vix inveniatur aliquis qui possit explicare articulos quantum ad omnia quæ in articulis implicite continentur.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod majores non magis tenentur quam minores. Quia homines simplices examinantur de difficilibus articulis, & damnantur hæretici, si male respondeant. Hoc autem non esset, nisi illos scire tenerentur. Ergo minores non minus tenentur scire quam majores.

2. Præterea. Nullus tenetur ad plura quam alius, nisi in quantum ad illa se obligavit. Sed majores non obligaverunt se ad articulos sciendos explicite, ut videtur. Ergo non magis tenentur quam minores.

3. Præterea. Videtur majores illi qui magis sciunt. Si ergo ad plura credenda obligarentur, videtur quod ex sua scientia incommodum reportarent.

Sed contra. Majores debent docere fidem minoribus. Sed qui docet, debet plenius scire. Ergo tenentur magis explicite scire quam minores.

Præterea. Ei cui plus est commissum, plus exigitur ab eo. Sed majoribus plus commissum est quam minoribus. Ergo plus ab eis exigitur de fidei cognitione.

QUÆSTIUNCULA IV.

1. Uterius. Videtur quod minores non habeant fidem implicitam in fide majorum. Sicut enim est fides implicita, & explicita, ita & scientia. Sed scientiam habet quis implicitam non in aliquo sciente, sed in universali rei scibilis. Ergo nec fidem habet unus implicitam in fide alterius.

2. Præterea. Illud in quo implicatur cognitio alicujus habentis cognitionem implicitam, est regula suæ cognitionis. Sed regula nostræ fidei non est cognitio humana, quæ potest decipi, sed cognitio divina, quæ falli non potest. Ergo videtur quod homo non debeat habere fidem implicitam in fide alterius hominis, sed in cognitione Dei.

3. Præterea. Nullus peccat, si se conformet suæ regulæ. Sed majores sunt prælati, vel etiam doctores. Si ergo simplices debent habere implicitam fidem in fide majorum, non peccaret aliquis simplex dicens aliquid contra fidem, si ab aliquo magistro, vel prælato prædicaretur; quod falsum videtur.

4. Præterea. Illud in quo implicatur cognitio alicujus, oportet esse notum; sicut qui habet scientiam alicujus particularis implicitam in universalibus principiis oportet quod illa principia cognoscat. Ergo homo non debet habere implicitam fidem in cognitione alterius hominis.

Sed contra. Omnis addiscens habet fidem implicitam in cognitione docentis: quia secundum Philosophum, I. Elench. cap. 11. oportet credere addiscentem. Sed majores positi sunt ad docendum fidem minoribus. Ergo minores debent habere fidem implicitam in cognitione majorum.

Præterea. Hoc patet per auctoritatem inductam in littera.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod ad salutem aliquis dupliciter pervenit. Quidam enim non perveniunt merito proprio, sed merito alieno, sicut pueri, & stulti baptizati, quibus suffragatur meritum Christi, cujus facti sunt participes in perceptione sacramenti: quia meritum proprium habere non possunt, cum non habeant usum liberi arbitrii, quod exigitur ad meritum. Quicumque autem usum liberi arbitrii habent, tenentur ad merita Christi & meritum proprium addere. Meritum autem consistit in actu virtutum: unde ad salutem ipsorum oportet quod sit & actus, & habitus virtutum. Actus autem omnium virtutum dependet ab actu fidei, quæ intentionem dirigit: unde in omni qui habet liberum arbitrium, exigitur ad salutem ejus quod habeat actum fidei, & non solum habitum. Fides autem non potest exire in actum, nisi aliquid determinate, & explicite cognoscendo quod ad fidem pertineat: & ideo omni ei qui habet usum liberi arbitrii, habere fidem explicitam quantum ad aliquid, est de necessitate salutis.

Ad primum ergo dicendum, quod in his quæ sunt necessaria ad salutem, numquam Deus homini quærenti suam salutem deest, vel defuit, nisi ex culpa sua remaneat, unde explicatio eorum quæ sunt de necessitate salutis, vel divinitus homini provideretur per prædicatorem fidei, sicut patet de Cornelio, Act. x. vel per revelationem: qua supposita, in potestate liberi arbitrii est ut in actum fidei exeat.

Ad secundum dicendum, quod si talis faceret quod in se est de quærendo salutem, Deus illi aliquo dictorum modorum provideret de salute sua.

Ad tertium patet solutio per ea quæ dicta sunt.

Ad quartum dicendum, quod ea quæ sunt supra rationem ad fidem pertinentia, non proponuntur hominibus simplicibus ita quod res ipsa discutiatur, sed in verborum ænigmate, quibus assentiant: & ideo dicitur esse fides verborum, ut supra distincte præcedenti dictum est.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod actus fidei ad hoc est necessarius ad salutem, quia intentionem dirigit in omnibus actibus aliarum virtutum: & ideo tantum oportet habere unicuique de fide explicita, quantum sufficit ad dirigendum ipsum in finem ultimum. Unde non est de necessitate salutis ut homo omnes articulos fidei explicite cognoscat: quia sine aliquorum explicatione potest homo habere rectam intentionem in finem.

Et per hoc patet responsio ad primum: quia non est eadem ratio de omnibus articulis.

Ad secundum dicendum, quod principia universalis, in quibus implicatur cognitio particularium conclusionum, sunt homini nota per lumen naturale: & ideo quantum ad implicitam cognitionem scientiæ non distinguitur unus homo ab altero. Sed lumen fidei, secundum quod habetur cognitio implicita, est lumen infasum, quod uni infunditur, & alii non: & ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum, quod ad præcepta negativa tenemur semper, & ad semper; & per hoc vitantur sufficienter peccata transgressionis. Sed ad præcepta affirmativa tenentur homo semper, sed non ad semper, sed loco, & tempore determinato. Præ-

cep-

cepta autem affirmativa sunt de actibus virtutum. Ergo ad actum virtutis semper exercendum homo non tenetur, nec quantum ad omnes modos quibus potest ille actus exerceri: sed sufficit quod homo tempore debito operetur: & ideo etiam non oportet quod homo habeat explicitam cognitionem de omnibus articulis fidei, sed de aliquibus qui sunt necessarii secundum tempus illud; & per hoc sufficienter vitantur omnes errores, & dubitationes: quia sicut habitus temperantiæ inclinatur ad resistendum luxuriæ, ita habitus fidei inclinatur ad resistendum omnibus quæ sunt contra fidem. Unde in tempore quando emergit necessitas explicite cognoscendi vel propter doctrinam contrariam quæ imminet, vel propter motum dubium qui insurgit, tunc homo fidelis ex inclinatione fidei non consentit his quæ sunt contra fidem, sed differt assensum, quousque plenius instruat.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod explicare articulos fidei contingit dupliciter. Uno modo quantum ad ipsorum articulorum substantiam, secundum quod ipsos articulos distincte scit. Alio modo quantum ad ea quæ in articulis continentur implicite: quod quidem contingit dum homo scit ea quæ ex articulis consequuntur, & vim veritatis ipsorum articulorum, per quam possunt defendi ab omni impugnatione. Ad primam quidem explicationem (1) totaliter tenentur omnes qui habent officium docendi fidem sive ex gradu dignitatis, sicut sacerdotes; sive ex revelatione, sicut prophetæ; sive ex ministerio, sicut doctores, & prædicatores: non autem alii, quibus non incumbit officium docendi fidem: quia cum ipsi non habeant nisi seipsos regulare, sufficit eis illos articulos cognoscere per quos possint propriam intentionem dirigere in finem ultimum. Ad secundam autem explicationem articulorum non tenetur aliquis totaliter ut sciat omnia explicare quæ in articulis de salute continentur: quia hoc non potest esse nisi in patria, ubi ipsa articulorum veritas plene videbitur: sed unusquisque, cui incumbit officium instruendi alios de fide, qui dicuntur majores, tenentur tantum scire de ista explicatione, quantum pertinet ad suum officium. Sed ad hanc explicationem minores, quibus officium docendi non incumbit, non tenentur.

Ad primum ergo dicendum, quod non condemnantur simplices pro hæreticis, quia nesciunt articulos: sed quia pertinaciter defendunt ea quæ sunt contraria articulis; quod non facerent, nisi per hæresim fidem corruptam haberent.

Ad secundum dicendum, quod hoc ipso quod aliquis docendi officium assumit, obligatur ad scientiam ea quæ docere debet.

Ad tertium dicendum, quod majores non dicuntur qui magis sciunt, sed quibus incumbit officium docendi fidem; qui quandoque peccatis exigentibus minus sciunt; quibus dicitur Osee 1v. 6. *Quia scientiam repulisti, repellam te & ego: ne sacerdotio fungaris mihi.* Nec tamen ex scientia quæ ab eis exigitur, aliquid incommodum reportant, quia habere scientiam eis est honorificum.

SOLUTIO IV.

Ad quartam quæstionem dicendum, quod illi quibus incumbit officium docendi fidem, sunt medii inter Deum & homines: unde respectu Dei sunt ho-

(1) Al. totalem.

mines, & respectu hominum sunt dii, in quantum divinæ cognitionis participes sunt per scientiam Scripturarum, vel per revelationem, ut dicitur Joann. x. 35. *Illos dixit deos ad quos sermo Dei factus est.* Et ideo oportet quod minores, qui ab eis de fide doceri debent, habeant fidem implicitam in fide illorum non in quantum homines sunt, sed in quantum sunt participatione dii.

Ad primum ergo dicendum, quod determinata cognitio principiorum demonstrationis ex sensu acquiritur: unde ad eorum determinationem doctrina non indigemus: & in his principiis homo habet a principio implicitam scientiam omnium quæ sequuntur; habet nihilominus scientiam implicitam in cognitione alterius scientis, in quantum oportet eum per doctrinam scientiam accipere: quia oportet addiscentem credere. Et ideo non est simile de scientia, & fide: quia non sunt nobis innata aliqua principia, naturalia ad quæ possint reduci articuli fidei; sed tota determinatio fidei est in nobis per doctrinam: & ideo oportet in cognitione hominis habere fidem implicitam.

Ad secundum dicendum, quod sicut in moventibus invenitur primum movens, quod est movens non motum, & secundum movens, quod est movens & motum, post quod est id quod est motum tantum; ita etiam est in regulantibus, quod est aliquid quod est regulans, & nullo modo regulatum; & hæc est ratio primæ regulæ, & tale est Deus: est & regulans regulatum; & talis regula humanæ fidei est homo divinus, sicut etiam Philosophus dicit in III. Ethic. cap. vii. quod virtuosus est mensura omnium humanorum actuum: regulatum autem tantum sunt ipsi minores.

Ad tertium dicendum, quod sicut homo debet obedire inferiori potestati in his tantum in quibus non repugnat potestas superior; ita etiam debet homo se primæ regulæ in omnibus commensurare secundum suum modum; secundæ autem regulæ debet se homo commensurare in his in quibus non discordat à prima regulæ: quia in his in quibus discordat, jam non est regula: & propter hoc prælati contra fidem prædicanti non est assentiendum, quia in hoc discordat à prima regulæ. Nec per ignorantiam subditus excusatur à toto: quia habitus fidei facit inclinationem ad contrarium, cum necessario doceat de omnibus quæ pertinent ad salutem: I. Joan. 1. Unde si homo non sit facilis nimis ad credendum omni spiritui, quando aliquid insolitum prædicatur, non assentiet; sed aliunde requireret, vel Deo se committeret in ejus secreta supra suum modum non se ingerendo.

Ad quartum dicendum, quod ad hoc datum est hominibus facere miracula, ut ostendatur quod Deus per illos loquitur. Nec oportet quod in tali homine revelationem habente aliquis suam fidem implicet, quousque talis homo ad ejus notitiam deveniat vel divinitus, vel per famam humanam.

ARTICULUS II.

Utrum per successionem temporum fides profecerit.

2. 2. quæst. 11. art. 7.

1. **A**d secundum sic proceditur. Videtur quod per successionem temporum fides non pro-

fe-